

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU PISZ**

z dnia 2025 r.

**w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób
Niepełnosprawnych na lata 2026 – 2030**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. Poz. 107, 1907) w związku z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2025 r. poz. 913).

Rada Powiatu Pisz uchwala, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się i przyjmuje do realizacji Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026 – 2030, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Powiatu Pisz

z dnia.....2025 r.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2026 – 2030

WSTĘP

W Polsce podstawowymi aktami prawnymi, które bezpośrednio odnoszą się do osób niepełnosprawnych są: Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się, Ustawa o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, Ustawa o świadczeniu wspierającym, Ustawa o Funduszu Solidarnościowym, Ustawa o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności, Ustawa o pomocy społecznej, Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", Uchwała Rady Ministrów „Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030”, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych. To właśnie Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 r. poz. 913) nakłada na powiat obowiązek opracowywania i realizacji, zgodnie z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Zarówno w literaturze, jak i w społeczeństwie funkcjonuje wiele definicji niepełnosprawności. Ostatnie pełne dane dotyczące zjawiska niepełnosprawności w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. W ramach spisu zbiorowość osób z niepełnosprawnościami podzielono na dwie podstawowe grupy, do których zaliczono:

- osoby, które posiadały aktualne orzeczenie wydane przez uprawniony organ – niepełnosprawni prawnie,
- osoby nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności, które miały, bądź odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności życiowych stosownych dla danego wieku – niepełnosprawni biologicznie.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Niepełnosprawność może zostać potwierdzona orzeczeniem o:

- zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (tj. stopnia znacznego, umiarkowanego lub lekkiego),
- całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów,
- niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia,
- zaliczeniu do jednej z grup inwalidów (tj. I, II, III) wydane przed dniem 01.01.1998 r.
- stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed dniem 01.01.1998 r.

Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez osobę zainteresowaną lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych. Symbol przyczyny niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej osoby zainteresowanej lub dziecka. Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń,

które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu. W Polsce są następujące symbole przyczyny niepełnosprawności:

- 01-U - upośledzenie umysłowe;
- 02-P - choroby psychiczne;
- 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O - choroby narządu wzroku;
- 05-R - upośledzenie narządu ruchu;
- 06-E - epilepsja;
- 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T - choroby układu pokarmowego;
- 09-M - choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N - choroby neurologiczne;
- 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;
- 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Poziom naruszenia sprawności organizmu w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności określa się zaliczając osobę zainteresowaną do jednego ze stopni:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia. Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Pod uwagę brany jest obecny stan zdrowia (choroba zasadnicza i choroby współistniejące), ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego wraz z rokowaniem odnośnie do przebiegu choroby, wiek, płeć, wykształcenie, zawód i posiadane kwalifikacje, możliwość całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do wykonywania dotychczasowego lub innego zatrudnienia, ograniczenia występujące w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym, możliwość poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej w samodzielnej egzystencji oraz w pełnieniu ról społecznych.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby, nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadkach:

- przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej (kontrolę w zakresie spełniania warunku przeprowadza Państwowa Inspekcja Pracy),
- wykonywania pracy zdalnej.

ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Kryteria oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia określone są w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. 2002 nr 17 poz. 162 ze zm.). Niepełnosprawność dziecka spełniającego warunki zaliczenia do osób niepełnosprawnych orzeka się na czas określony, nie krótszy niż 3 lata, jednak nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia albo do ukończenia przez dziecko 16 roku życia w przypadku potwierdzenia u dziecka:

- rzadkiej choroby genetycznej o jednorodnym i niezmiennym przebiegu,
- zespołu Downa.

ORZECZENIA ZUS, KRUS, BRANŻOWE

Orzeczenia o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy i/lub niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym podlegają przełożeniu, na orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Przełożeniu podlegają wyłącznie orzeczenia wydane przez organ rentowy na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, natomiast zasada ta nie pozwala na przekładanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na orzeczenia organu rentowego. Jednokierunkowość przekładania orzeczeń (określone orzeczenia organów rentowych przekłada się na orzeczenia zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności) jest zasadą, od której nie ma żadnych wyjątków.

Pojęcia stopni niepełnosprawności, które zawiera art. 4 ustawy z 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, nie można utożsamiać z pojęciem niezdolności do pracy, określonym w art. 12 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie są one tożsame, a różnice między nimi występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej, jak i w zakresie orzekania o każdym z tych stanów, które z kolei stanowią przesłankę do przyznania innego rodzaju świadczeń bądź uprawnień (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r.).

Orzeczenie stwierdzające znaczny stopień niepełnosprawności nie jest równoznaczne z orzeczeniem lekarza orzecznika organu rentowego o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r.).

Orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika ZUS:

- o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- o niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- o całkowitej niezdolności do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia o inwalidztwie:

- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;

·orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Osoby o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny:

- traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- pozostałe osoby traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia jest wyłącznie ważne orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane **przed 01.01.1998 r.**

Ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidztwa, wydane przez komisje lekarskie podległe MON lub MSWiA, przed 01.01.1998 r., na podstawie odrębnych przepisów dotyczących niezdolności do służby, przekłada się na następujące stopnie niepełnosprawności:

·orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

·orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,

·orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa w związku ze służbą z jednoczesnym orzeczeniem inwalidztwa III grupy z ogólnego stanu zdrowia traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

WYROKI SĄDOWE

Wyroki sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wydane w postępowaniu odwoławczym od:

- orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- decyzji organu rentowego w sprawie ubezpieczeń społecznych, stanowią podstawę do zaliczenia danej osoby do osób niepełnosprawnych .

W przypadku uzyskania wyroku sądowego, który w części modyfikuje orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, dokumentami potwierdzającymi status osoby niepełnosprawnej są wyrok sądu oraz orzeczenie zespołu w części nie objętej rozstrzygnięciem sądu zawartym w wyroku. Dzieje się tak dlatego, że w obowiązującym stanie prawnym brak jest procedury „wpisywania” wyroków sądowych w orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.

ŚWIADCZENIE WSPIERAJĄCE

Od 01.01.2024 r. ustalenie stopnia niepełnosprawności może wiązać się z uzyskaniem przez osobę pełnoletnią świadczenia wspierającego. Świadczenie wspierające przysługuje osobie z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18 roku życia posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, w której potrzebę wsparcia określono na poziomie od 70 do 100 punktów. Decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia wydaje wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności na wniosek osoby niepełnosprawnej, jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych.

Przy ustalaniu poziomu potrzeby wsparcia pod uwagę brana jest m. in. zdolność osoby z niepełnosprawnościami do samodzielnego wykonywania określonych czynności lub zadań związanych z codziennym funkcjonowaniem. Procedura uzyskania oceny poziomu potrzeby wsparcia nie łączy się w żaden sposób z koniecznością uzyskania nowego bądź zmiany posiadanego przez osobę niepełnosprawną orzeczenia. Wszystkie uprawnienia wynikające z obecnych orzeczeń pozostają bez zmian. Aby uzyskać prawo do świadczenia wspierającego, po uprawomocnieniu się decyzji ustalającą poziom potrzeby wsparcia, należy złożyć wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w formie elektronicznej.

Świadczenie wspierające nie przysługuje jeżeli:

- osoba z niepełnosprawnościami została umieszczona w domu pomocy społecznej, w rodzinnym domu pomocy, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo schronisku dla nieletnich,

osobie z niepełnosprawnościami przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wspierającego lub jej opiekunowi przysługuje za granicą świadczenie w związku ze sprawowaniem opieki.

Jest to rozwiązanie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, tak aby dorosła już osoba z niepełnosprawnością mogła decydować jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie. Świadczenie wspierające przysługuje bez względu na dochody (brak kryterium dochodowego), a także niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnościami.

REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA

Często osoby niepełnosprawne, ze względu na ograniczenia wynikające z ich rodzaju niepełnosprawności napotykać w codziennym życiu wiele barier społecznych, psychicznych, a w konsekwencji zawodowych i ekonomicznych. Dlatego też ważne jest, aby osoby niepełnosprawne i ich rodziny otrzymywały stosowną opiekę i wsparcie ze strony instytucji czy organizacji działających na ich rzecz. To do nich w pierwszej kolejności zwracają się osoby niepełnosprawne, które bardzo często potrzebują kompleksowego wsparcia i pomocy z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji (...) poprzez rehabilitację osób niepełnosprawnych należy rozumieć zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Istotnie jest, aby właściwie dokonać oceny zdolności do pracy, prowadzić poradnictwo zawodowe uwzględniające ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia, przygotowanie zawodowe, dobrać odpowiednie miejsce pracy i jego wyposażenie, określić środki techniczne umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, realizowana jest przede wszystkim przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Zastosowanie przez różnego rodzaju instytucje świadczące pomoc osobom niepełnosprawnym zasad i celów, które wyznacza rehabilitacja społeczna i zawodowa, powinno prowadzić u osób niepełnosprawnych do podniesienia samooceny, skłonić do uczestniczenia w życiu społecznym, a w rezultacie zapobiegać wykluczeniu społecznemu tych osób. W dalszej perspektywie ogół podejmowanych działań ma doprowadzić do sprawnego i w miarę możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Konieczne jest przełamywanie wciąż funkcjonujących w społeczeństwie stereotypów na temat osób niepełnosprawnych. Problem ten dotyczy także rodzin osób niepełnosprawnych oraz ich najbliższego otoczenia. Stereotypy te mocno funkcjonują wśród pracodawców, którzy niechętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne. Pomimo szerokiej akcji społecznej w mediach na temat uprawnień pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, pracodawcy niechętnie podchodzą do tego tematu.

Niniejszy program jest w dużej mierze kontynuacją działań Powiatu Piskiego na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w latach ubiegłych. Cele określone w niniejszym Programie wpisują się w zagadnienia z zakresu rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. W związku z tym zakłada się, że cele te będą realizowane przy ścisłej współpracy szczególnie z instytucjami administracji samorządowej, organizacjami samorządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz innymi partnerami społecznymi. Ze względu na swój szeroki zakres Program umożliwia podejmowanie różnorodnych, pożytecznych inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych

głównie mających na celu pokonywanie skutków niepełnosprawności oraz zapobieganie izolacji i marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Aktywność osób niepełnosprawnych jest niezbędnym warunkiem równoprawnego ich uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym kraju. Pomimo ciągle rosnącej świadomości społecznej dotyczącej rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w dalszym ciągu obserwuje się utrudnienia dla tej grupy osób w wejściu na rynek pracy oraz napotykanie na bariery utrudniające pełne korzystanie z praw, a nawet wykonywanie obowiązków obywatelskich. Obowiązek wyrównywania tych szans oraz zajęcia się konsekwencjami niepełnosprawności spoczywa na władzach państwowych i samorządowych. Jednak nie zmniejsza to odpowiedzialności ogółu społeczeństwa, jednostek czy też organizacji, które już od lat są partnerami w tworzeniu spójnej i efektywnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych. Najbliżej spraw i problemów mieszkańców jest samorząd powiatowy oraz samorządy gminne i te podmioty powinny przejąć kierownictwo w budzeniu powszechnej świadomości społeczeństwa co do korzyści z włączenia osób niepełnosprawnych w każdą dziedzinę życia społecznego, ekonomicznego i politycznego. Samorządy muszą również zapewnić, aby ludzie, którzy na skutek ciężkich dysfunkcji stali się zależni od innych, mieli możliwości i warunki do osiągnięcia standardu równego poziomowi życia osób sprawnych. Partnerem samorządów w podejmowaniu działań służących poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych i przełamywaniu barier powinny być organizacje pozarządowe. Mogą one w różny sposób służyć pomocą – formułując potrzeby, sugerując odpowiednie rozwiązania i świadcząc usługi uzupełniając władze.

I. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE PISKIM

1. Charakterystyka Powiatu Piskiego

Powiat Piski położony jest w południowo-wschodniej części Województwa Warmińsko-Mazurskiego, graniczy z powiatami: Szczycieńskim i Mrągowskim od zachodu, Giżyckim od północy, Ełckim i Grajewskim od wschodu, Kolneńskim i Ostrołęckim od południa. Powiat ma siedzibę w mieście Pisz. Obszar Powiatu znajduje się między trzema krainami geograficznymi:

- Kraina Wielkich Jezior Mazurskich, obejmujących wschodnie i centralne terytorium Powiatu
- Wysoczyznę Kolneńską, sięgającą gminy Biała Piska
- Pojezierzem Ełckim, którego granica z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich przebiega na południowym-wschodzie Powiatu.

Cały Powiat Piski znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, którego głównym zadaniem jest promocja proekologicznego rozwoju oraz zapewnienie wysokiego poziomu środowiska przyrodniczego poprzez utrzymanie zrównoważonego rozwoju struktur przestrzennych.

Powiat Piski zajmuje powierzchnię 1775 km² co stanowi 7,34% powierzchni województwa, w tym użytki rolne 30%, użytki leśne 49%. W skład Powiatu wchodzi cztery gminy: Pisz (634 km²), Biała Piska (420 km²), Orzysz (363 km²), Ruciane-Nida (358 km²).

Powiat Piski w podziale na gminy

**Źródło: <https://bip.powiat.pisz.pl/index.php?wiad=9912>
Powierzchnia Powiatu Piskiego**

Jednostki terytorialne	Powierzchnia w km ²
Powiat Piski	1775 km ²
Pisz	634 km ²
Biała Piska	420 km ²
Orzysz	363 km ²
Ruciane-Nida	358 km ²

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Według przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 Powiat Piski w chwili spisu zamieszkiwało 53 348 osób, w tym: 26 814 kobiet i 26 534 mężczyzn.

Liczba mieszkańców Powiatu Piskiego

Liczba mieszkańców Powiatu Piskiego ogółem	Poszczególne Gminy	Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach ogółem
53 348	Pisz	26 528
	Biała Piska	10 793
	Orzysz	8 495
	Ruciane-Nida	7 532

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Pod względem liczby mieszkańców Powiat Piski zajmuje 13. miejsce w województwie (na 21 powiatów) i 283 w kraju (na 380 powiatów). Najwięcej, ponieważ aż 49,72 % ludności powiatu, mieszka w mieście Pisz. Innymi stosunkowo ludnymi rejonami są obszary wiejskie gmin Pisz i Biała Piska.

Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy

Jednostka terytorialna	Stan na 31.12.2024 r.
Powiat Piski	52.227
Gmina Pisz	25.768
Gmina Ruciane - Nida	7.486
Gmina Orzysz	8.304
Gmina Biała Piska	10.669

Źródło: Raport o stanie Powiatu Piskiego za rok 2024

Powiat Piski charakteryzuje wysoka stopa bezrobocia. Zgodnie z załącznikiem do Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 25 września 2024 r. przeciętna stopa bezrobocia w kraju, według stanu na dzień 30 czerwca 2024 r., wyniosła 4,9 %, dla Powiatu Piskiego 11,7%.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pisz (stan na 30.06.2025 r.)

	razem	kobiety	mężczyźni
Powiat Piski	1553	767	786
Biała Piska - miasto	91	47	44
Biała Piska - obszar wiejski	246	117	129
Orzysz - miasto	151	80	71
Orzysz - obszar wiejski	124	59	65
Pisz - miasto	480	250	230
Pisz - obszar wiejski	266	138	128
Ruciane – Nida miasto	103	38	65
Ruciane – Nida obszar wiejski	92	38	54

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-01 za rok 2025

<https://psz.praca.gov.pl/-/sprawozdanie-mrips-01-za-rok-2024-dane-data-modyfikacji-14.08.2025-r>

Na terenie Powiatu funkcjonują cztery ośrodki pomocy społecznej. Każdy z nich świadczy swoje usługi dla mieszkańców zamieszkałych na terenie poszczególnych gmin:

- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszcu,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu,
- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Piskiej,
- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem Nidzie.

Działalność kulturalną na terenie Powiatu Piskiego prowadzą głównie domy kultury, muzea, biblioteki oraz świetlice wiejskie.

W ramach projektu "Dostępny samorząd - granty" realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach Działania 2.18 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 poprawiono dostępność architektoniczną i komunikacyjno-informacyjną budynku **Starostwa Powiatowego w Piszcu**. Oprócz budowy windy zewnętrznej w budynku starostwa zamontowano oznaczenia schodów głównej klatki schodowej na każdej z kondygnacji dla osób niewidomych i słabo widzących. Projekt objął również zwiększenie dostępności komunikacyjno-informacyjnej budynku starostwa poprzez zakup i montaż pętli indukcyjnej dla osób słabo słyszących oraz wyposażenie stanowiska komputerowego dla osób ze szczególnymi potrzebami usytuowanego przy Biurze Obsługi Klienta na parterze budynku. Wysokiej jakości sprzęt komputerowy wyposażony jest między innymi w oprogramowanie powiększające i udźwiękawiające. Dzięki tak przystosowanemu stanowisku osoby ze szczególnymi potrzebami mogą samodzielnie pobrać stosowne wnioski, wypełnić je i złożyć w urzędzie. Na każdej z trzech kondygnacji budynku umieszczono tablice tyflograficzne wspomagające osoby ze szczególnymi potrzebami w sprawnym odnajdywaniu miejsca, w którym należy załatwić daną sprawę urzędową. Pomieszczenia w urzędzie oznakowano tabliczkami informacyjnymi w alfabecie Braille'a.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu prowadzi na bieżąco kampanie promujące możliwość uzyskania dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w formie plakatów, postów w mediach społecznościowych, organizowanych spotkań. Pracownicy Centrum informują mieszkańców Powiatu Piskiego na wszelkich imprezach okolicznościowych, których jest współorganizatorem, o swoich zadaniach, usługach, prowadzonych programach na rzecz osób niepełnosprawnych – m.in. dofinansowania, doradztwo, pomoc specjalistów (psycholog, radca prawny, mediator).

Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną. Na terenie każdej z gmin funkcjonują niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz ośrodki zdrowia. Główną placówką służby zdrowia jest **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Powiatowy w Piszcu**. Systematycznie prowadzone są inwestycje usprawniające działanie jednostki. W latach ubiegłych zlikwidowano bariery architektoniczne. W 2024 roku wykonano remont łazienki z przystosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynku przychodni przy ul. Klementowskiego 8, który finansowała Fundacja TVN.

Społeczność zamieszkała na terenie Powiatu Piskiego ma także zapewniony dostęp do edukacji. Na terenie Powiatu funkcjonują przedszkola, szkoły podstawowe, szkoła zawodowa, a także szkoły średnie - ogólnokształcące, technika, do których uczęszczają także uczniowie niepełnosprawni. Szkoły prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, jak również przez administrację rządową, organizacje społeczne i stowarzyszenia. W latach ubiegłych w placówkach tych systematycznie likwidowane były bariery architektoniczne - zainwestowano w wiele udogodnień dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Na terenie Powiatu funkcjonuje **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Łupkach**, podlegający samorządowi powiatowemu. Placówka przystosowana jest dla osób niepełnosprawnych ruchowo. W Ośrodku od 2017 r. wprowadzony został program „Za życiem” – prowadzone są zajęcia z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością. Do najważniejszych zadań programu należy wsparcie psychologiczne ukierunkowane na poradzenie sobie, przez rodzinę, z sytuacją kryzysową spowodowaną informacją o wadze rozwojowej dziecka, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, udzielanie interdyscyplinarnej pomocy rodzicom z dziećmi od chwili wykrycia zagrożenia niepełnosprawnością, zapewnienie specjalistycznej opieki dziecku i jego rodzinie, m.in. usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów, konsultacji lekarzy różnych specjalności, w zależności od potrzeb dziecka. Powiat Piski w latach 2021-2024 otrzymał środki z Ministerstwa Edukacji i Nauki, które zostały przeznaczone na:

·doposażenie w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne gabinetu rewalidacyjnego do zajęć z dogoterapii w Szkole Podstawowej Specjalnej w Łupkach,

·pracownię stolarską w Szkole Specjalnej Przystosowanej do Pracy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. dr Władysława Klementowskiego w Łupkach,

·dostosowanie pokoi dla uczennic w ciąży,

·pomoce dydaktyczne z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

W 2023 r. Powiat Piski otrzymał dotację celową na wyposażenie uczniów Ośrodka w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dostosowane do ich potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych dla 50 uczniów niepełnosprawnych w stopniu lekkim i umiarkowanym. W 2023 roku Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Łupkach – otrzymał dotację w ramach "Super koderzy" na zakup pomocy dydaktycznych.

Od 2006 r. na terenie Powiatu Piskiego działa **Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Piszcu**. Ośrodek ten prowadzony jest przez Stowarzyszenie "Przymierze – Ziemia Piska" w Piszcu. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym oraz ze sprzężeniami. Ośrodek prowadzi zajęcia, których celem jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w wieku od 3–25 lat. Zajęcia realizuje się według indywidualnych programów, dostosowanych do potrzeb i możliwości konkretnego wychowanka. W placówce organizowane są zajęcia edukacyjno-terapeutyczne, rewalidacyjno-wychowawcze oraz zajęcia w ramach wczesnego wspomagania. W skład Ośrodka wchodzi również **trzykondygnacyjny budynek, w którym znajdują się sale terapeutyczne, rehabilitacyjne, edukacyjno-rewalidacyjne, specjalistyczne gabinety, gdzie odbywają się zajęcia z psychologiem, pedagogiem, logopedą, a także pomieszczenia biurowe oraz łazienki dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto w budynku znajduje się winda ułatwiająca komunikację między piętrami. Przedsięwzięcie to zostało zrealizowane z częściowym dofinansowaniem ze środków PFRON.**

Osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi mają zapewnioną całodobową opiekę w **Domu Pomocy Społecznej „BETEZDA”** w Ukcie przeznaczony dla 40 osób. Ośrodek prowadzony jest przez Parafię Ewangelicko-Augsburską w Mikołajkach. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Liczba miejsc w domu nie zaspakaja potrzeb w tym zakresie – osoby skierowane czekają na umieszczenie od kilku do kilkunastu miesięcy.

Osoby niepełnosprawne z terenu Powiat Piskiego mają zapewnioną opiekę dzienną w czterech ośrodkach wsparcia:

·Środowiskowym Domu Samopomocy w Ukcie dla 45 osób,

·Środowiskowym Domu Samopomocy w Piszcu dla 55 osób,

·Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Białej Piskiej dla 57 osób,

·Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu dla 60 osób oraz 4 miejsca całodobowego pobytu.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ukcie świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Organem prowadzącym jest Parafia Ewangelicko-Augsburską w Mikołajkach. Dom jest ośrodkiem wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym dla 45 osób z zaburzeniami psychicznymi. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Piskiej jest placówką docelowo przeznaczoną dla 57 osób. Organem prowadzącym PŚDS w Białej Piskiej jest Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL działające przy Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Piszcu. Ośrodek swą działalność prowadzi w dwóch budynkach: przy ul. Słowackiego 12, gdzie mieści się główna siedziba oraz w budynku przy ul. Mickiewicza 24. W 2021 r. w Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Białej Piskiej została wybudowana platforma dźwigowa ze środków PFRON, gminy Biała Piska oraz wkładu własnego.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Piszcu przeznaczony jest dla 55 osób przewlekłe psychicznie chorych typ A i upośledzonych umysłowo typ B. Organem prowadzącym jest Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL,

realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej. Podmiotem zlecającym zadanie jest Gmina Pisz z siedzibą w Pisz. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu przeznaczony dla 60 osób z niepełnosprawnością, zaburzeniami psychicznymi, samotnych, potrzebujących opieki oraz dla 4 osób całodobowego pobytu. Zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest zapewnienie uczestnikom możliwości rozwoju, zaspokojenia ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienia oraz integracji społecznej. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na terenie Powiatu Piskiego funkcjonują **Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pisz** prowadzone przez Stowarzyszenie "Przymierze – Ziemia Piska" w Pisz. Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości. Obecnie terapia prowadzona jest dla 35 osób niepełnosprawnych z zawartymi w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazaniemi do terapii zajęciowej.

W Powiecie Piskim działają także organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych. Do najprężniej działających należą:

- Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział w Pisz;
- Polski Związek Niewidomych, Zarząd Koła w Pisz;
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Oddział w Pisz;
- Stowarzyszenie „Przymierze – Ziemia Piska” w Pisz;
- Stowarzyszenie Kobieta na Plus w Rucianem-Nidzie.

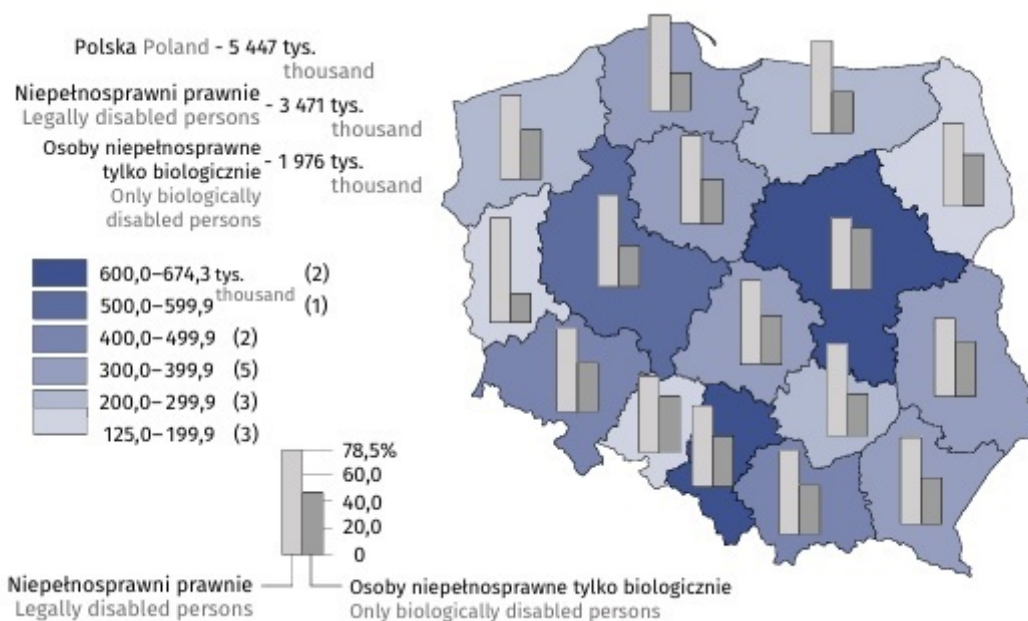
2. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Piskim:

Najnowsze dane dotyczące osób niepełnosprawnych pochodzą z „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021”. Należy wyjaśnić, że zgodnie z przyjętą klasyfikacją Główny Urząd Statystyczny zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie grupy, tj.:

1. **osoby niepełnosprawne prawnie**, czyli takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie czy odczuwają ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku czy też nie).

2. **osoby niepełnosprawne biologicznie**, czyli takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i województw w 2021 r.

źródło: GUS <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-i-ekonomiczna-ludnosci-polski-w-swietle-wynikow-nsp-2021,6,2.html>

Osoby niepełnosprawne prawnie na 1 tys. ludności dane według gmin w 2023 r.

Źródło: GUS <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/osoby-niepełnosprawne-w-2023-roku,26,6.html>

Powiat Piski zamieszkiwało **6567 osób niepełnosprawnych** (w tym: 3106 mężczyzn i 3461 kobiet). Poniższa tabela prezentuje poszczególne cechy statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Piskiego.

Dane dotyczące osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Piskiego

Cecha statystyczna:	Liczba osób niepełnosprawnych
kobiety	3461
mężczyźni	3106
osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, w tym:	3397
kobiety	3397

	mężczyźni	1411
osoby niepełnosprawne prawnie, w tym:		3170
	kobiety	1457
	mężczyźni	1695
	w wieku przedprodukcyjnym	315
	w wieku produkcyjnym	1518
	w wieku poprodukcyjnym	1337
	osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	1002
	osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	1118
	osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	758
	osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	292

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Osoby z terenu Powiatu Piskiego wnioskuje do Powiatowego Zespołu Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Elku w sprawach ustalenia stopnia niepełnosprawności oraz niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia. Poniższe tabele zawierają zestawienie liczbowe wydawanych przez Zespół w Elku orzeczeń mieszkańcom Powiatu Piskiego w roku 2024 oraz 2025 (I półrocze).

Ilościowe zestawienie wydawanych orzeczeń mieszkańcom Powiatu Piskiego w latach 2024-2025

Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności	2024 r.	2025 r. (I półrocze)
Stopień znaczny	54	146
Stopień umiarkowany	59	173
Stopień lekki	44	98
Osoby przed 16 rokiem życia	137	62
Razem	294	479

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego Zespołu ds Orzekania o Niepełnosprawności w Elku

Problem bezrobocia, charakteryzujący ludność Powiatu Piskiego, dotyczy także osób niepełnosprawnych, którzy należą do kategorii osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Stanowisko to m. in. uwarunkowane jest przekonaniem, że niepełnosprawni nie są w pełni wartościowymi pracownikami, często o niskich kwalifikacjach i ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej. Pracodawcy bardzo niechętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne obawiając się ich niskiej wydajności w pracy. Dlatego też ważne jest, aby osoby niepełnosprawne miały zapewnione odpowiednie do swoich potrzeb wsparcie w postaci poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, a także zatrudnienia.

Na dzień 31.07.2025 r. liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pisku wynosi 55, a 3 osoby zarejestrowane są jako poszukujące pracy. Najczęstszym powodem rejestracji osób niepełnosprawnych jako bezrobotne lub poszukujące pracy jest chęć podjęcia zatrudnienia. Główną przyczyną wzrostu ilości osób niepełnosprawnych rejestrujących się w PUP, to lepsze informacje społeczne o prawach bezrobotnych (aktywizacja zawodowa). Najczęściej wykorzystywany instrument rynku pracy to prace subsydiowane (roboty publiczne CIS). Na dzień 31.07.2025 r. było 7 ofert pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych, a 19 osób niepełnosprawnych podjęło pracę. Osoby niepełnosprawne zgłaszające się PUP chętnie przyjmują oferty pracy, jeżeli dana oferta spełnia ich oczekiwania oraz dana osoba nie ma przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia pracy. Największe zainteresowanie jest ofertami stałej pracy, jednak jest deficyt takich ofert na rynku.

**Ilość osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pisz na dzień
31.07.2025 r.**

Osoby niepełnosprawnych zarejestrowane w PUP w Pisz	Liczba osób niepełnosprawnych
bezrobotne, w tym:	55
kobiety	14
mężczyźni	41
mieszkańcy miast	26
mieszkańcy wsi	29
osoby z wykształceniem wyższym	2
osoby z wykształceniem średnim	15
osoby z wykształceniem zawodowym	20
osoby z wykształceniem podstawowym	18
poszukujące pracy, w tym:	3
kobiety	1
mężczyźni	2
mieszkańcy miast	3
mieszkańcy wsi	0
osoby z wykształceniem wyższym	1
osoby z wykształceniem średnim	0
osoby z wykształceniem zawodowym	1
osoby z wykształceniem podstawowym	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego urzędu Pracy w Pisz

3. Potrzeby i oczekiwania osób niepełnosprawnych Powiatu Piskiego

W celu właściwego zbadania potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie Powiatu Piskiego przeprowadzono ankiety wśród instytucji działających na terenie naszego powiatu oraz wśród samych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Opracowano dwa rodzaje ankiet. Jeden rodzaj skierowano do jednostek samorządu terytorialnego oraz do ich jednostek organizacyjnych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, szkół oraz organizacji pozarządowych z terenu powiatu. Drugi rodzaj przeprowadzono wśród osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Razem wypełniono 33 ankiety – 23 przez osoby niepełnosprawne, 8 przez ich opiekunów - wśród których odpowiedzi udzieliło 19 kobiet i 14 mężczyzn. Ponadto w analizie ujęto potrzeby osób niepełnosprawnych i ich rodzin zgłaszane podczas wizyt u doradcy do spraw osób niepełnosprawnych, którego usługi udostępnione są w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz.

Analiza informacji zawartych w ankietach wypełnianych przez przedstawicieli różnych instytucji oraz przez same osoby niepełnosprawne lub ich opiekunów oraz informacji przekazywanych bezpośrednio doradcy ds osób niepełnosprawnych wskazuje na następujące problemy i oczekiwania środowiska osób niepełnosprawnych:

1. Osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu oczekują przejrzystego przekazu informacji na temat przysługujących im ulg i uprawnień, do nich adresowanych usług oraz instytucji, działających na ich rzecz. Informacji tych najczęściej szukają w internecie. Duża część ankietowanych wskazuje jednak, że nie każdy z nich ma do niego dostęp, dlatego też informacji oczekiwałaby w postaci ulotek, informatorów dostępnych w różnego rodzaju instytucjach publicznych, np. urzędach, przychodniach, kościołach, oraz wyrażają chęć uczestnictwa w spotkaniach informacyjnych w ich najbliższym otoczeniu. Szczególnie niepełnosprawni mieszkańcy wsi odczuwają niską świadomość na temat przysługujących im praw oraz instytucji świadczących różnego rodzaju pomoc osobom niepełnosprawnym. Pracownicy instytucji w ankietach także wskazują, że zgłaszające się do nich osoby niepełnosprawne lub ich opiekunowie nie posiadają wiedzy, gdzie zwrócić się z konkretnym problemem i jak załatwić określona sprawę.

2. Osoby niepełnosprawne wskazują, że załatwianie różnego rodzaju spraw urzędowych, składanie wniosków jest dla nich skomplikowane. Jednocześnie osoby te oczekują większej wyrozumiałości i dociekliwości ze strony urzędników, pracowników instytucji świadczących tym osobom pomoc, ze względu na problem polegający na trudności wyrażenia się, nazywania swoich potrzeb i problemów. Ponadto wskazują na zbyt długi okres w załatwianiu spraw, w szczególności związany z rozpatrywaniem wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności oraz na trudności w uzyskaniu samego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność.

3. W ocenie osób niepełnosprawnych instytucje, które orzekają o niepełnosprawności (tj. instytucje, do których osoba niepełnosprawna trafia po raz pierwszy) oraz lekarze pierwszego kontaktu, nie informują o uprawnieniach wynikających z posiadania orzeczenia zaliczającego daną osobę do grona osób niepełnosprawnych.

4. Problem transportu podkreślany jest też przy okazji wskazywania na trudności w dostępie do specjalistów, czy dojazdu do szkoły. Osoby niepełnosprawne oczekiwałyby stworzenia im możliwości korzystania z asystenta oraz samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w szczególności tych poruszających się na wózku inwalidzkim, który służyłby np. do przewozu tych osób do lekarza specjalisty, rehabilitację, na komisję orzekającą o niepełnosprawności.

5. Osoby niepełnosprawne nadal potrzebują wsparcia ze strony społeczeństwa polegającego na zrozumieniu i akceptacji potrzeb, ale i problemów tych osób, szczególnie w społeczności lokalnej, np. pierwszeństwo w kolejce do lekarza pierwszego kontaktu, specjalistów, itp. Niepełnosprawni wskazują na potrzebę udostępnienia usług koordynatora/opiekuna/asystenta, który pomógłby w załatwianiu codziennych spraw.

6. Niepełnosprawni w dalszym ciągu podkreślają bardzo dużą potrzebę korzystania z fachowych porad świadczonych przez specjalistów, takich jak np.: prawnik, psycholog, doradca zawodowy, rehabilitant, fizjoterapeuta, specjalistów usług opiekuńczych i asystentów, psychiatrę, neurolog i inni lekarze specjaliści.

7. Z utrudnionym dostępem do informacji czy komunikowaniem się ściśle wiąże się problem nadal występujących barier urbanistycznych, architektonicznych, technicznych, które utrudniają, a często uniemożliwiają dostęp do miejsc publicznych, tj. urzędy, ośrodki zdrowia, placówki oświatowe, sklepy, itp. W dalszym ciągu w tych miejscach brak jest podjazdów, wind, systemów otwierania drzwi dostosowanych do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, występuje nierówna nawierzchnia czy wysokie krawężniki. Problemem jest brak sprzętów komputerowych z dostępem do internetu oraz szkoleń w temacie obsługi tych sprzętów.

8. Ankietowani nadal zgłaszają trudności związane z dostępem do edukacji. Głównie wymieniane są występujące na terenie szkół bariery architektoniczne, np. brak podjazdów, wind, szerokich wejść, automatycznych drzwi. Ponadto kolejny raz wymieniana jest potrzeba usług asystenta w procesie edukacji. Kolejny problem związany z dostępem osób niepełnosprawnych do edukacji wiąże się z małą ilością placówek, które są skierowane typowo do niepełnosprawnego ucznia, a także z dojazdem do tych szkół, szczególnie z terenów wiejskich.

9. Zarówno osoby niepełnosprawne jak i przedstawiciele instytucji wskazują na trudności w dostępie osób niepełnosprawnych do specjalnych usług zdrowotnych, w szczególności rehabilitacyjnych. Podkreślają długi okres oczekiwania na wizytę, wskazywany jest ograniczony dostęp do specjalistów oraz wizyt domowych.

10. Częstym problemem osób niepełnosprawnych oraz ich najbliższych jest sytuacja finansowa, wysokie ceny sprzętów i usług kierowanych bezpośrednio do tej społeczności często uniemożliwia im korzystanie z dostosowań.

11. Osoby niepełnosprawne widzą potrzebę organizowania szkoleń, kursów podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, w szczególności wskazują na szkolenia i kursy podstawowych umiejętności komputerowych, w tym wiedzy z zakresu załatwiania spraw urzędowych przez internet. Zaznaczają przy tym, że w miarę możliwości chcieliby mieć możliwość odbycia szkolenia czy kursu w miejscu zamieszkania. Zarówno ankietowane osoby niepełnosprawne, jak i przedstawiciele instytucji utrzymują, iż w dalszym ciągu niezbędne są szkolenia dla osób niepełnosprawnych z zakresu umiejętności autoprezentacji, ale i motywujące osoby niepełnosprawne do podnoszenia swoich umiejętności i poszukiwania pracy.

12. Osoby niepełnosprawne wskazują na potrzebę tworzenia Zakładów Pracy Chronionej, Zakładów Aktywności Zawodowej, w których w ich ocenie łatwiej znajdowałoby zatrudnienie oraz czułyby się bardziej akceptowalne.

13. Ankietowani, tj. osoby niepełnosprawne, ich opiekunowie oraz instytucje działające na rzecz środowiska niepełnosprawnych, podkreślają potrzebę podejmowania działań wspomagających zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w tym promowanie wśród pracodawców zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Ponadto ankietowani wskazują na potrzebę korzystania z doradcy zawodowego oraz asystenta zarówno w poszukiwaniu pracy, ale i podczas jej wykonywania. Ankietowani wysuwają postulat stworzenie bazy pracodawców, którzy wyrażają chęć zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

14. W ankietach wskazuje się na potrzebę wypracowania wspólnych celów różnych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, które zajmowałyby się osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami na różnych etapach życia tj. opieka zdrowotna, edukacja, pomoc ze strony doradcy zawodowego, poszukiwanie i podejmowanie pracy, asystent pracy, ale i w życiu codziennym, tj. wsparcie ze strony opiekuna/asystenta.

Powiatowy Urząd Pracy w Pisz przedstawiał propozycję działań dotyczących Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, które zostały ujęte w celu szczegółowym nr 4 niniejszego Programu.

II. ADRESACI PROGRAMU

Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych obejmuje swym zasięgiem teren Powiatu Piskiego w skład, którego wchodzi gminy:

- Pisz,
- Orzysz,
- Ruciane-Nida,
- Biała-Piska.

Adresatami Programu są:

- osoby niepełnosprawne, które zamieszkują na terenie Powiatu Piskiego,
- rodziny i opiekunowie prawni niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego,
- urzędy, w szczególności urzędy administracji samorządu powiatowego i gminnego,
- instytucje państwowe,
- organizacje pozarządowe, działające na rzecz każdego obywatela, a w szczególności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- przedsiębiorcy działający na terenie Powiatu Piskiego, którzy są potencjalnymi pracodawcami osób niepełnosprawnych,
- każdy, kto swoim działaniem wspiera środowisko osób niepełnosprawnych i działa na ich rzecz.

III. CELE PROGRAMU

Celem głównym Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego poprzez eliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym. Osiągnięcie tego celu wymaga podejmowania w szczególności działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025, poz. 913). Niniejszy Program jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Piskiego na lata 2021-2030.

Dla uzyskania celu głównego należy wyznaczyć i zrealizować następujące cele szczegółowe, tj.:

1. Usprawnienie systemu informacji na temat ulg, uprawnień i praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.
2. Zlikwidowanie lub niwelowanie szeroko pojętych barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym, w szczególności barier w komunikowaniu się, technicznych, architektonicznych i transportowych.
3. Niwelowanie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do rehabilitacji.
4. Niwelowanie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do edukacji.

5. Wyeliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.

6. Wprowadzanie innowacyjnych przedsięwzięć i rozwiązań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin mających pozytywny wpływ na ich aktywizację społeczną i zawodową.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 1 USPRAWNIENIE SYSTEMU INFORMACJI NA TEMAT ULG, UPRAWNIEN I PRAW PRZYSŁUGUJĄCYCH OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

Zadania:

1. Rozpowszechnianie informacji nt. przysługujących osobom niepełnosprawnym ulg, uprawnień i praw osób niepełnosprawnych (np. bieżące zamieszczanie i aktualizowanie informacji na stronie internetowej, postów w mediach społecznościowych, organizowanie spotkań i kampanii informacyjnych, opracowanie i rozdysponowanie ulotek nt. zagadnień związanych z osobami niepełnosprawnymi).

2. Aktualizacja i upowszechnianie bazy instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz zakresu ich działania.

3. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Zespołem Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, różnymi instytucjami czy organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w celu zwiększenia dostępu tych osób do informacji na temat przysługujących im ulg i uprawnień oraz instytucji działających na ich rzecz.

4. Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości składania wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON drogą elektroniczną, zapewnienie obsługi realizacji tych wniosków w dedykowanym systemie.

5. Udostępnienie usług doradcy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Efekty:

1. Usprawnienie przepływu aktualnych informacji dotyczących ulg, uprawnień oraz praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.

2. Wzrost świadomości osób niepełnosprawnych i ich rodzin na temat instytucji działających na ich rzecz.

3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z przysługujących im praw, ulg i uprawnień.

4. Wzrost aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.

5. Wzrost samodzielności osób niepełnosprawnych w załatwianiu spraw urzędowych.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 2

ZLIKWIDOWANIE LUB NIWELOWANIE SZEROKO POJĘTYCH BARIER OGRANICZAJĄCYCH UCZESTNICTWO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W SZCZEGÓLNOŚCI BARIER: W KOMUNIKOWANIU SIĘ, TECHNICZNYCH, ARCHITEKTONICZNYCH I TRANSPORTOWYCH

Zadania:

1. Udzielanie dofinansowania na likwidację barier komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

2. Udzielanie dofinansowania ze środków PFRON na likwidowanie barier w obiektach użyteczności publicznej znajdujących się na terenie Powiatu Piskiego w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszanie się i komunikowanie, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

3. Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków PFRON na zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zamieszkiwanych przez osoby niepełnosprawne, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

4. Wspieranie działań mających na celu likwidowanie barier transportowych przez indywidualne osoby niepełnosprawne oraz instytucje działające na ich rzecz.

5. Udzielanie osobom niepełnosprawnym finansowego wsparcia w uzyskaniu prawa jazdy.

6. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zakupu wyposażenia samochodu dla osoby niepełnosprawnej.

7. Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym poprzez zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do Internetu.

8. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania na zakup specjalistycznego sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

9. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do szkoleń w zakresie obsługi nabytego specjalistycznego sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

10. Wspieranie projektów dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych poprzez rozpowszechnianie informacji nt. możliwości pozyskania środków finansowych na dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w tychże projektach.

11. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

12. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do utrzymania sprawności technicznej posiadanego oprzyrządowania elektrycznego do wózka inwalidzkiego lub skutera inwalidzkiego.

13. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania na wózek inwalidzki o napędzie elektrycznym.

14. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zakupu i utrzymania sprawności technicznej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.

15. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zmiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku.

16. Udzielanie osobom niepełnosprawnym, którzy są absolwentami szkół lub opuszczają rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, dofinansowania do ponoszonych kosztów najmu mieszkania lub domu spełniającego indywidualne kryteria dostępności.

17. Udzielanie dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika dla osób niepełnosprawnych wymagających jego pomocy.

18. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym korzystanie z bezpłatnych porad specjalistów, w szczególności: psychologa, mediatora i prawnika.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które posiadają sprzęt komputerowy, elektroniczny oraz/lub jego specjalistyczne oprogramowanie, w tym urządzenia brajlowskie.

2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które nabyły umiejętności posługiwania się nabytym sprzętem komputerowym, elektronicznym oraz/lub jego specjalistycznym oprogramowaniem.

3. Wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących dostosowane mieszkania.

5. Wzrost liczby pojazdów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Wzrost liczby instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych posiadających pojazdy dostosowane do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich.

7. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych posiadających prawo jazdy.

8. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

9. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie do utrzymania sprawności technicznej posiadanego oprzyrządowania elektrycznego do wózka inwalidzkiego lub skutera inwalidzkiego.

10. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie do wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

11. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z protez kończyn, w których zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.

12. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych samodzielnie funkcjonujących w społeczeństwie.

13. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych aktywnie uczestniczących w życiu społecznym.

14. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uzyskały bezpłatną pomoc specjalistów, w szczególności psychologa, mediatora i prawnika, zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.

15. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych otrzymujących dofinansowanie ze środków PFRON, w związku z korzystaniem z Systemu Obsługi Wsparcia Finansowego (SOW).

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 3 NIWELOWANIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W DOSTĘPIE DO REHABILITACJI

Zadania:

1. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do pobytu tych osób i ich opiekunów na turnusie rehabilitacyjnym.

2. Pomoc osobom niepełnosprawnym w prawidłowym wyborze ośrodka rehabilitacyjnego, zgodnie z rodzajem niepełnosprawności oraz wnioskiem lekarza kierującego na turnus.

3. Udzielanie finansowego wsparcia osobom niepełnosprawnym, osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.

4. Wspieranie programów i/lub projektów mających na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do rehabilitacji.

5. Udostępnienie zainteresowanym osobom niepełnosprawnym i/lub ich opiekunom aktualnej bazy placówek świadczących usługi rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych.

6. Udzielanie finansowego wsparcia do imprez o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym osób niepełnosprawnych.

7. Udzielanie finansowego wsparcia działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej w Pisku.

8. Udzielanie finansowego wsparcia osobom niepełnosprawnym korzystającym z respiratora lub koncentratora tlenu.

9. Udostępnienie zainteresowanym osobom niepełnosprawnym i/lub ich opiekunom informacji o wypożyczalni technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością.

10. Udostępnienie zainteresowanym osobom niepełnosprawnym i/lub ich opiekunom informacji o możliwości skorzystania ze wsparcia specjalistów centrum informacyjno-doradczego dla osób z niepełnosprawnością oraz wykorzystania technologii asystujących.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uczestniczyły w turnusie rehabilitacyjnym.

2. Wzrost ilości i jakości świadczonych usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych.

3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z respiratora lub koncentratora tlenu, które otrzymały pomoc finansową z powodu zwiększenia zużycia energii elektrycznej.

4. Wzrost aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.

5. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego w warunkach domowych.

6. Wykształcenie w osobach niepełnosprawnych umiejętności spędzania czasu wolnego i prowadzenia zdrowego trybu życia.

7. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z technologii wspomagających i asystujących.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 4
NIWELOWANIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W DOSTĘPIE DO EDUKACJI

Zadania:

1. Podejmowanie działań mających na celu wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.
2. Udzielanie finansowego wsparcia uczącym się osób niepełnosprawnym na każdym poziomie kształcenia, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
3. Inicjowanie działań w zakresie wyposażenia lub doposażenia bazy dydaktycznej, rehabilitacyjnej, infrastruktury socjalno-bytowej placówek oświatowych, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

Efekty:

1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości nauki zgodnie z rodzajem ich niepełnosprawności.
2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, uczących się, które otrzymały wsparcie finansowe na ten cel.
3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, podejmujących dalszą naukę na kolejnych poziomach kształcenia, szczególnie na poziomie wyższym.
4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które podejmują zatrudnienie.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 5
WYELIMINOWANIE LUB ZMNIEJSZENIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH UCZESTNICTWO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ŻYCIU ZAWODOWYM

Zadania:

1. Dokonywanie bieżącej analizy skali bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.
2. Sporządzanie diagnozy lokalnego rynku pracy.
3. Udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy finansowej ze środków PFRON na utrzymanie aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym kompleksowego wsparcia ze strony doradców zawodowych, mającego na celu określenie predyspozycji i możliwości osoby niepełnosprawnej oraz dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenia.
5. Wspieranie osób niepełnosprawnych instrumentami rynku pracy takimi jak: szkolenia, staże, prace interwencyjne, badań lekarskich lub psychologicznych, zwrotu kosztów przejazdu, zwrotu kosztów zakwaterowania, bonu na zasiedlenie, bonu na kształcenie ustawiczne, finansowania potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności
6. Podejmowanie działań mających na celu podjęcie przez osoby niepełnosprawne działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
7. Udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy finansowej do oprocentowania kredytu bankowego.
8. Udzielanie osobom niepełnosprawnym prowadzącym działalność gospodarczą refundacji składek ZUS.
9. Udzielanie wsparcia finansowego ze środków PFRON w związku z tworzonymi stanowiskami pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym stanowiskami pracy tworzonymi w spółdzielniach socjalnych.
10. Udzielanie pracodawcom informacji na temat korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych.
11. Inicjowanie i organizowanie spotkań osób niepełnosprawnych z pracodawcami (np. giełdy pracy).
12. Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz przestrzegania przez pracodawców praw pracowników niepełnosprawnych.

13. Podejmowanie działań na rzecz upowszechnienia informacji o możliwości zatrudniania asystentów osoby niepełnosprawnej.

14. Upowszechnianie informacji o programach i/lub projektach, w ramach których możliwe jest uzyskanie pomocy finansowej na utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

15. Udzielanie osobom niepełnosprawnym, prowadzącym działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne, dofinansowań do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo.
2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które ukończyły szkolenia, a tym samym podniosły swoje kwalifikacje zawodowe.
3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych prowadzących własną działalność gospodarczą.
4. Wzrost liczby pracodawców, którzy przestrzegają praw niepełnosprawnych pracowników.
5. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uzyskały wsparcie ze strony doradcy zawodowego.
6. Zmniejszenie liczby osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

**CEL SZCZEGÓŁOWY NR 6 WPROWADZENIE INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ
I ROZWIĄZAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN MAJĄCYCH POZYTYWNY WPŁYW
NA ICH AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNĄ I ZAWODOWĄ**

Zadania:

1. Zachęcanie i wspieranie instytucji do prowadzenia nowatorskich przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych.
2. Rozpowszechnianie informacji wśród samorządów i instytucji o nowatorskich rozwiązaniach dotyczących polityki na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym programach celowych PFRON.
3. Inicjowanie współpracy instytucji działających na terenie Powiatu Piskiego w celu wypracowania wspólnych kierunków działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.

Efekty:

1. Podniesienie atrakcyjności świadczonych osobom niepełnosprawnym usług przez różnego rodzaju instytucje z terenu naszego powiatu.
2. Wzrost skuteczności podejmowanych działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
3. Ujednolicenie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

IV. ZAKŁADANE REZULTATY

Celem głównym Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego, poprzez eliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym.

Zakłada się, że cel główny zostanie osiągnięty po zrealizowaniu celów szczegółowych, określonych w niniejszym Powiatowym Programie Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, które w swych założeniach ukierunkowane są na osiągnięcie następujących rezultatów końcowych:

1. Usprawnienie systemu informacji na temat ulg, uprawnień i praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.

2. Zlikwidowanie lub zmniejszenie szeroko pojętych barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym, w szczególności barier: w komunikowaniu się, technicznych, architektonicznych i transportowych.

3. Zmniejszenie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do rehabilitacji.

4. Zmniejszenie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do edukacji.

5. Wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.

6. Wprowadzanie innowacyjnych przedsięwzięć i rozwiązań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin aktywnizujących społeczną i zawodową.

W założeniach programu przewiduje się zmiany w sferze mentalnej zarówno osób niepełnosprawnych jak też otoczenia, w którym żyją. Dlatego, oprócz wyżej wymienionych tzw. „twardych” rezultatów, realizacja Programu prowadzić ma do osiągnięcia także rezultatów pośrednich – „miękkich”, jakimi będą: zwiększenie u osób niepełnosprawnych zaufania i wiary we własne siły i możliwości, wzrost ich motywacji i aspiracji zawodowych, nabycie wiedzy w zakresie aktywnego i skutecznego poruszania się po rynku pracy, nabycie umiejętności komunikacji interpersonalnej asertywności i autoprezentacji, nabycie umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami, nabycie wiedzy na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, zmiana postaw społecznych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.

V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring opierał się będzie na systematycznym zbieraniu danych dotyczących realizacji niniejszego Programu, co posłuży do oceny skuteczności i efektywności realizowanych zadań.

Podstawowym elementem systemu monitoringu będzie sprawozdanie z realizacji Programu – wg załącznika sporządzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w roku następnym po zakończeniu roku sprawozdawczego. Będzie dokonywany głównie na podstawie własnych danych oraz informacji pozyskiwanych od podmiotów zaangażowanych w realizację. Monitorowanie Programu rozpocznie się od stycznia 2026 roku i będzie kontynuowane w całym okresie jego trwania.

Za monitorowanie Programu odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, które będzie miało za zadanie dokonywanie bieżącego oszacowania postępu i skutków realizacji Programu przy współpracy Starostwa Powiatowego w Pisz.

Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowywania programu i które należy wziąć pod uwagę w trakcie jego trwania.

PODSUMOWANIE

Powiat Piski realizuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych określone w art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 r. poz. 915 ze zm). Korzystając z doświadczenia przy realizacji założeń poprzednich powiatowych programów oraz biorąc pod uwagę dokonujące się w społeczeństwie zmiany można dojść do konkluzji, że dla osiągnięcia najlepszego efektu należy działać interdyscyplinarnie. Taki jest też główny cel niniejszego programu. Dotyka on wszystkich podstawowych sfer życia. Dla jego osiągnięcia nieodzowne jest realizowanie celów szczegółowych i przypisanych im zadań.

Za realizację celu głównego będzie odpowiedzialne Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz. Cele programu są wynikiem analizy przeprowadzonych ankiet wśród urzędów i instytucji z terenu Powiatu Piskiego oraz wśród niepełnosprawnych mieszkańców naszego powiatu i ich opiekunów.

Dla osiągnięcia najlepszego efektu niezbędna jest współpraca wielu instytucji. Głównymi partnerami w realizacji celów szczegółowych będą następujące instytucje i organizacje:

- Starostwo Powiatowe w Pisz oraz jednostki organizacyjne,
- Urząd Miejski w Pisz oraz jednostki podległe Gminie Pisz,
- Urząd Miejski w Białej Piskiej oraz jednostki podległe Gminie Biała Piska,
- Urząd Miejski w Orzyszu oraz jednostki podległe Gminie Orzysz,

- Urząd Miejski w Rucianem-Nidzie oraz jednostki podległe Gminie Ruciene-Nida,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Pisz,
- Polski Związkiem Niewidomych w Pisz,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków w Pisz,
- Stowarzyszenie „Przymierze – Ziemia Piska” w Pisz,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pisz,
- Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Pisz,
- Dom Pomocy Społecznej – Ewangelicki Dom Opieki „Betezda” w Ukie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Ukie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Pisz,
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Piskiej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu.

Cele szczegółowe określone w niniejszym programie będą realizowane ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków własnych samorządów, środków pozyskanych na realizację różnego rodzaju programów celowych PFRON, projektów, środków uzyskanych od sponsorów oraz z innych źródeł.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 35a ust.1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2025 r. poz. 913) do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Celem głównym Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026 – 2030 jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego poprzez eliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym.

W związku z powyższym zasadne jest podjęcie niniejszej uchwały przez Radę Powiatu Pisz.